

Szijártó Zsolt

KULTÚRA- ÉS MÉDIATUDOMÁNYI REFLEXIÓK BEKE LÁSZLÓ ÉLETMŰVÉRE

AZ ÖSSZEÁLLÍTÁS ELÉ

Beke László 2004 és 2010 között a Pécsi Tudományegyetem Modernitás – Kultúra-tudományi Doktori Programjának oktatója, kollégánk volt. Alapítóként részt vett a doktori képzés profiljának kialakításában, kurzusokat vezetett, doktoranduszokat irányított, konferenciákon adott elő. Személyiségével, felkészültségével sokat tett azért, hogy egy különleges intellektuális atmoszféra jöjjön létre, amely inspiráló volt és izgalmas, kollegiális és támogató, nyitott az új kultúra- és médiatudományi megközelítések iránt.

Beke László szakmai kapcsolata a jogelőd intézmény, a Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karának Nyelvi és Kommunikációs Intézetével és annak vezetőivel – Szépe Györggyel és Horányi Özsébbel – azonban sokkal korábbra datálódik. Közös kitalálói és fáradszató szervezői voltak két olyan, a nyelvészettel és a kommunikációelmélettel szoros kapcsolatban álló intellektuális irányzatnak, amelyek új elméleti kereteket és elemzési módszereket felhasználva megújították a magyar bölcsészettudományokat. A szemiotika, majd kicsit később a vizuális kultúra területén elindult, s vastkos kötetekben dokumentált kutatások több szempontból is újdonságot képviseltek a korszak tudományos nyilvánosságban. A témák nagyon frissek voltak, egyszerre reagáltak a kortárs társadalom és kultúra aktuális történéseire, illetőleg a tudományos világ elméleti trendjeire. A magyar származású, külföldön élő tudósok (Thomas Sebeok, George Gerbner, Petőfi S. János) aktív támogatásával sikerült elérni, hogy a magyarországi történések teljes szinkronitást mutassanak a nemzetközi trendekkel. A másik jelentős innováció abban állt, hogy a tudományos tevékenységüket – a korban teljesen egyedülálló – interdiszciplináris együttműködésekre építették. Ha végigtekintünk a hetvenes-nyolcvanas évek szemiotikai tematikájú, illetőleg vizuális kultúrával foglalkozó összejövetelein (például az 1974-es tihanyi *Kultúra és szemiotika* című konferencián), akkor jól látható, hogy nyelvészek, néprajzkutatók, filozófusok, filmes szakemberek, művészettörténészek éppúgy részt vettek benne, mint képző- és zeneművészek. Egy hallatlanul színes és inspiratív közeg jött így létre, amelynek az egyik kulcsszereplője Beke László volt.

A kilencvenes évek végétől egy új területen alakult ki együttműködés Beke László és a PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszéke között. A társadalomtudományokban lezajlott kulturális fordulat, a kultúratudományi megközelítésmód érvényesülése sok szempontból inspirálóan hatott Beke Lászlóra, a művészettörténet

1. Beke László a 2010-es évek végén a Művészettörténeti Intézetben kollegáinak magyaráz

mindegyike nagyon izgalmas témákat járt körül, újszerű megközelítéseket alkalmazva (Doboviczki Attila: *Lokalitás-olvasatok, médiahasználat a Pécsi Műhely munkásságában* – még a Kommunikációtudományi Doktori Program keretei között; Csengel-Plank Ibolya: *A budaörsi repülőtér és fotómontázsa mint a modernizmus szimbólumai*. Erdély Dániel: *A jövő lázadása. Az újdonság sorsa a behálózott világban*, Tóth Eszter: *Outsider? Art! A marginális művészet intézményesülése* – még készülöben). Folyamatos jelenléte, állandó kérdései, problémafelvetései, figyelme sokat segített abban, hogy izgalmas és progresszív intellektuális légkör jellemezze a doktori programot.

A Kommunikáció, média és kultúra doktori program és a PTE Kommunikáció-és Médiatudományi Tanszék 2022. március 1-én mini-konferenciát szervezett Beke László emlékére. Jelen összeállítás a rendezvényen elhangzott előadások egy részének írásbeli változatán alapul.

újrágondolásának, határai kitágításának lehetőségét jelentette számára. Ezért a kezdetektől részt vett egy új, ezzel a területtel foglalkozó doktori program létrehozásában, aktív szerepet vállalt a koncepció megalkotásában is, s elvállalta az egyik tematikus modell vezetését. A doktori program nyitórendezvényén, a 2004. szeptember 24-én, Pécsen tartott „*Cultural turn*”: *A kultúratudomány esélyei Magyarországon*. „*A modernitás metamorfózisai: kultúratudományi perspektívák*” címmel rendezett konferencián is jelen volt, többször is hozzászólt az élénk vitákhoz. *Változó művészettörténet-tudomány* című előadásában vázolta fel azokat a lehetséges új kutatási területeket, amelyeket a vizualitás és a kultúratudomány kapcsolatában különösen lényegesnek tartott. Témavezetéseket vállalt, s az irányításával születő doktori dolgozatok

Pécs, 2022 nyara.